

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Юлияна Чавдарова Гълъбинова

ВУ: Нов български университет

Професионално направление: 3.7. Администрация и управление
(кохезионна политика и регионално развитие)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност* в УНСС

Автор на дисертационния труд: *Милена Илиева Михайлова*

Тема на дисертационния труд: *„Ролята на агенциите за регионално развитие в подкрепа на интеграционните процеси на Балканите“*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал в докторска програма към катедра „МИО и бизнес“, факултет „Международна икономика и политика“ на УНСС по *научна специалност* „Световно стопанство и международни икономически отношения“.

- *Кратка биографична справка:*

В периода 1996-2001 г. Милена Михайлова се обучава във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“ и придобива бакалавърска степен по „Социология“. В резултат на обучение в рамките на 2004-2006 г. получава магистърска степен по „Управление на европейски проекти“ във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. По-късно, между 2008-2010 г. придобива магистърска степен по „Съвременни европейски политики“ в Университета на Бат, Великобритания. Притежава редица сертификати в сферите на „Счетоводство“ и „Управление на проекти“.

- *Заемани академични и други длъжности до момента (вкл. длъжности извън ВУ или научна организация:*

През последните 15 години докторантът Милена Михайлова работи като експерт по различни програми и проекти, последните от които: BG16RFOP002-2.006-0001 и

BG16RFOP002-2.006-0002 („Подобряване на качеството и количеството на услугите, предоставени на потенциалните инвеститори в България“ и „Насърчаване/признаване на България като успешна инвестиционна дестинация “). През май 2018 участва като консултант-анализатор по проект на ЕС: BG05M9OP001-4.001-0034-C01 „Знам какво, научи ме (покажи ми) как“ по Оперативна програма за развитие на човешките ресурси, приоритетна ос „Транснационално сътрудничество“, процедура „Транснационални и дунавски партньорства за заетост и растеж“.

От 2011 до 2016 г. Милена Михайлова е изпълнителен директор на Българска асоциация на агенции за регионално развитие и бизнес центрове (БАРДА), където ръководи проект ISEDE NET – иновативна мрежа за развитие на социални предприятия по програма South East Europe – Transnational Cooperation Programme за България. Участва и в следните проекти:

- „Ефективно партньорство за прилагане на регионални политики“ с водеща организация Агенция за развитие на Каракадаг, Турция. Проектът е съфинансиран от Европейския съюз и Република Турция;
- „Корелации - курс за обучение“ (Практически и технически аспекти на EVS, Коучинг методи, Личностно развитие), Еразъм+. Водеща организация: Oldevechte, Нидерландия.;
- Проект NO-BLE Ideas (Улесняване на иновациите и предприемачеството), Югоизточна Европа;
- Учредяване на Асоциацията на регионалните агенции за Балканите, Призрен, Косово;
- ISEDE NET - Иновативна мрежа за развитие на социални предприятия, ръководител на проекти.
- Ръководител на проекта за България и изследовател на тема: „Проучване на възможностите за развитие на социалните предприятия в България в пазарни ниши - устойчив екотуризъм и селскостопански инициативи“.

Милена Михайлова притежава значителен административен опит от работата си като директор на дирекция: „Европейска интеграция и социална политика“ в община Раднево в периода 2004-2008 г. В общината активно участва и ръководи проекти по предприемаческите фондове, свързани с изграждането на инфраструктура и доброто управление.

В процеса на изготвяне на дисертацията си е хоноруван преподавател по „Международна търговия“, специалност „МИО“ в Университета за национално и световно стопанство.

Длъжностите, заемани от докторанта, както и професионалният му опит до настоящия момент, предполагат много добро познаване на практическите аспекти на изследваната в дисертационния труд проблематика.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план:*

Индивидуалният план на Милена Михайлова е изпълнен в рамките на нейното обучение в докторската програма. Тя има публикувани пет статии, представени на официални научни конференции, организирани от катедра МИО в УНСС.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е разработен в обем 261 страници и съдържа 10 таблици, 26 фигури и 2 приложения. В структурно отношение той се състои от списък на съкращенията, списък на включените в разработката таблици и фигури, увод, три глави, заключение (изводи и препоръки) и библиография.

Уводната част на дисертационния труд следва класическата логика на определяне на обекта, предмета, целите и задачите на изследването, използвания методологически апарат.

Дисертацията има ясно формулиран обект на изследването – *Агенциите за регионално развитие на Балканите и тяхната роля за привличане на инвестиции, потенциалът им за подкрепа на развитието, както и влиянието им върху интеграционните процеси.*

Предметът на изследването – *качествен и количествен анализ на икономическите и социалните ефекти от дейността на Агенциите за регионално развитие на Балканите*, е обвързан с разнообразните и непоследователни практики за основаване и функциониране на тези агенции, както и с отсъствието на задълбочени научни проучвания, посветени на проблематиката.

Целта на изследването е *да се идентифицират, изследват и изведат възможните подходи и модели в структурата и дейността на Агенциите за регионално развитие, с цел подобряване на координацията при реализирането на регионални проекти, увеличаване обема и ефективността на регионалните инвестиции и като цяло повишаване благосъстоянието на населението.*

За постигането на тази цел са формулирани конкретни задачи (четири на брой), като в дисертацията се прилага определен подход – от теорията (определения, понятиен апарат и др.) и общите въпроси към практиката и детайлите.

Изложените задължителни елементи на уводната част са подчинени на формулираната изследователска теза: *„Функционирането на Агенциите за регионално развитие води до подобряване на икономическото развитие на местно, регионално и национално ниво, като същевременно подпомага интеграционните процеси на Балканите, като увеличава привлекателността за инвестиции на целия регион. Агенциите за регионално развитие могат да мотивират политическата и икономическата интеграция между разглежданите страни. Създаването на формални и неформални обединения между местните (в отделните страни), регионалните и международните организации от подобен тип са предпоставка за*

решаването на регионални проблеми и задачи. Сформирането на международни екипи от различните агенции за регионално развитие в съседни страни води до сформирането на международни екип по кандидатстване и управление на проекти и решаването на тези междурегионални различия“, както и на четирите работни хипотези.

Въведените ограничителни условия при разработването на дисертационния труд са подчинени на целта и доказването на дефинираната изследователска теза.

Формулираните цел, задачи, теза и хипотези, методически апарат, и изобщо цялата конструкция на уводната част, определят преобладаващия научно-приложен, ориентиран към практиката характер на дисертационния труд.

Структурата на разработката е балансирана.

Заключението представлява обобщение на изследваните въпроси в изложението и на основните изводи и препоръки. Докторант Милена Михайлова е акцентирала както върху положителните ефекти от функционирането на Агенциите за регионално развитие на Балканите, така и върху пречките пред насърчването на различни форми на партньорство между частния и обществения сектор и активното участие на регионалните агенции, стимулиращи това развитие в региона. Важен е изводът, че регионалният потенциал трябва да се базира върху широко партньорство и консенсус, за да може най-много решения да се вземат съвместно чрез сътрудничество между властите в региона и икономическите субекти на територията. В определени случаи кооперирането на съседни региони е за предпочитане пред конкуренцията между тях.

Библиографията се състои от 171 източника, в т.ч. 19 на кирилица (монографии, книги, студии, статии), 76 на латиница и 76 уеб документа и електронни източници. Докторант Милена Михайлова демонстрира много добра осведоменост по проблематиката, която изследва в своята дисертация, и използва публикации на авторитетни учени, изследователи и практики.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

По-важните резултати, постигнати с разработването на предложената за рецензиране дисертация, могат да бъдат обобщени, както следва:

- Извършено е изследване на структурата и функционирането на Агенциите за регионално развитие, преглед на психологически и поведенчески аспекти на развитието, връзките между процесите на интеграция и икономическо развитие, както и между иновации и регионално развитие;
- Направено е задълбочено проучване на Агенциите за регионално развитие в България, Албания, Сърбия, Гърция, Турция, Косово и Румъния;
- Проведено е анкетно проучване сред Агенции за регионално развитие, на базата на което е обработена и анализирана детайлно информация за агенциите в нашата страна и останалите шест държави, попадащи в обхвата на проучването. Цялостното

проучване, обобщението и изводите, които е направил докторантът, са изключително ценни и оценката ми за тях е положителна.

Методическият апарат е стандартен и е подходящ за подобен род изследвания. Удачно са използвани предимствата на традиционните научни методи анализ и синтез, индукция и дедукция, исторически преглед, сравнителен анализ и др. Посочените методи и емпиричните данни, които е ползвал докторанта, са добра база и предпоставка за успешно осъществяване на дисертационното изследване.

Всички поставени в уводната част на дисертацията задачи са изпълнени успешно. Като резултат от осъществените проучвания и анализи Милена Михайлова е:

- представила основните икономически и социални ефекти, свързани с функционирането на Агенциите за регионално развитие в изследваните балкански страни;
- обосновала необходимостта от функционирането на Агенциите за регионално развитие, като важни за икономическото развитие организации;
- изследвала връзката между ефективното функциониране на Агенциите за регионално развитие и подкрепата за тях от националните правителства;
- анализирала ролята на Агенциите за регионално развитие за развитието на интеграционните процеси на Балканите.

Целта на дисертационния труд може да се приеме за частично постигната, тъй като възможните подходи и модели в структурата и дейността на Агенциите за регионално развитие са идентифицирани, изследвани и изведени, но докторантът не е акцентирал достатъчно задълбочено на въздействието, което оказват агенциите върху ефективността на регионалните инвестиции и повишаването на благосъстоянието на населението.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Извършените изследвания и направените на тяхна основа практически проучвания дават основание да се обобщят следните по-важни приносни моменти в дисертационния труд, които съответстват на заявените от докторанта:

- Предложената методология за създаване на база данни за дейността на Агенциите за регионално развитие;
- Обоснована е ключовата роля на Агенциите за развитието на регионите и реализация на подхода „отдолу-нагоре“ при формирането и изпълнението на регионалните и местни политики;
- Анализирана и доказана е необходимостта от подкрепа за Агенциите за регионално развитие от страна на централната власт;

- Анализирана е работата на Агенциите за регионално развитие по отношение на планирането и проектирането на големи инфраструктурни и инвестиционни проекти;
- Изследвани са ефектите от работата на Агенциите за регионално развитие в балканските страни за развитието на интеграционните процеси;
- Предложено е активизиране на партньорството между частния и обществения сектор с активното участие на регионалните агенции;
- Предложена е идеята за усъвършенстване на Закона за регионално развитие в частта му, касаеща ролята на Агенциите за регионално развитие;
- Откроена е необходимостта от намаляване броя на деконцентрираните органи на централната власт;
- Обоснована е необходимостта от подкрепа от централните и регионални власти обучение на служителите на АРР в рамките на националните програми за развитие на човешките ресурси.

Оценката ми за посочените в автореферата приноси е положителна. Приемам повечето от тях като приноси с научно-приложен характер. Следва да се спомене, обаче, че липсва приносен момент с преобладаващо научен характер. Докторантът не е направил опит за извеждане на собствена дефиниция на разглеждани в дисертацията понятия, за разширяване и обогатяване на полето на научните познания в изследваната област чрез систематизиране на основни понятия, за доразвитие на теории или преосмисляне на концепции.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Към дисертацията са приложени 5 публикации, имащи отношение към изследваната от докторанта проблематика:

- *Ролята на агенциите за регионално развитие за подобряване конкурентоспособността на българската икономика в процеса на Европейска интеграция*. Сборник с доклади Десета юбилейна международна научна конференция 11 октомври 2013 г., УНСС, Членството на България в ЕС: шест години по-късно.
- *Анализ на Енергийната политика на България в контекста на Националната Енергийна сигурност (Анализ на програмите, мерките, перспективите пред енергийната политика)*. Критичен анализ на Енергийната стратегия на България до 2020 г. Членството на България в ЕС: Седем години по-късно. Единадесета юбилейна международна научна конференция 3 октомври 2014 г., УНСС, Голяма конференционна зала, сборник с доклади.
- *Анализ на развитието на Енергийната политика на ЕС. Изясняване на приоритетите и инструментите на Европейската енергийна политика*.

Приносът на Енергийната политика за постигане на целите на ЕС с фокус върху Европейската енергийна политика. Членството на България в ЕС: Седем години по-късно. Единадесета юбилейна международна научна конференция 3 октомври 2014 г., УНСС, Голяма конферентна зала, сборник с доклади.

- *Регионална конкурентоспособност – психологически, културни и поведенчески аспекти.* Сборник с доклад от конференцията проведена на 25 Октомври 2019 г., Членството на България в европейския съюз: Дванадесет години по-късно.
- *Регионалното икономическо развитие и агенциите за регионално развитие.* Сборник с доклад от конференцията проведена на 25 Октомври 2019 г., Членството на България в европейския съюз: Дванадесет години по-късно.

Статиите са преминали успешно през процедури на рецензиране и са получили одобрението на съответните редакционни колегии преди тяхното публикуване.

Публикациите на докторанта представят в съдържателно отношение идеи, отделни части и постановки от дисертационния труд, както и постигнати резултати от провежданите емпирични изследвания по темата. Те отразяват научния потенциал на автора и подкрепят популяризирането на приносите и постиженията в работата на Милена Михайлова сред научната и професионална общност.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен в обем от 50 стр. и отговаря на съвременните изисквания за систематизирано изложение на основните достижения на дисертационния труд, представяйки коректно съдържанието на дисертацията, основни моменти от изследването и приносите на докторанта.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към представения за рецензиране дисертационен труд могат да бъдат направени следните бележки и препоръки:

- В първа глава, която има теоретичен, постановъчен характер е отделено малко място за дефиниране на Агенциите за регионално развитие и нормативната рамка, която регламентира тяхното функциониране.
- На места в дисертационния труд (отделни части от първа и втора глава) описателната част доминира над аналитичната и прескриптивната.
- Докторантът „води“ изложението с мисли, изказани от ползваните автори или чрез цитати и идеи, залегнали в документи на различни европейски институции, без да влиза в дискусия с тях, за да защити свои собствени виждания и разбирания. Това е характерно за първа глава на дисертацията, докато във втора и трета глава на дисертационния труд анализът е критичен и позицията на автора по изследваната проблематика се откроява.

- Мултидисциплинарният характер на дисертацията я прави от една страна доста интересна и предизвикателна, но от друга – трудна за изследване и доказване. Концентрирането върху малко на брой теоретични направления е по-подходящия подход за изследване на дадена проблематика.

Посочените бележки не намаляват достойнствата на дисертационния труд, а отправените препоръки могат да се вземат под внимание при евентуално публикуване на работата.

Във връзка с предстоящата защита на дисертацията поставям следните въпроси:

- Какво е бъдещето на Агенциите за развитие в България, а на Балканите?
- Какви характеристики трябва да има един регион, за да бъде успешен?
- В коя балканска страна Агенциите за регионално и икономическо развитие са най-успешни и защо?

8. Заключение

В заключение считам, че е представена дисертация, която изследва актуален и значим за България и Балканите въпрос, касаещ ролята, дейността и приноса на Агенциите за регионално развитие за координацията и реализирането на регионални проекти, за нарастването на размера и ефективността на регионалните инвестиции и за повишаване на благосъстоянието на населението на Балканите. Налице е разработка с научно-приложен характер, в която авторът показва много добра теоретична подготовка, литературна осведоменост и достатъчно умения за провеждането на научноизследователска работа.

Въз основа на гореизложеното изразявам положителното си становище за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения“ на докторант Милена Михайлова от катедра „Международни икономически отношения и бизнес“, Университет за национално и световно стопанство.

18.06.2020 г.

София

Подпис:
доц. д-р Юлияна Гълъбинова